

Italiensk Statistik.

Annuario Statistico Italiano. Anno 1886. Roma, 1887.

I.

Denne Aarbog har først en »Indledning« paa 285 Sider, dernæst 900 Sider »analytiske Tabeller over de nyeste Opgivelser«, dernæst 30 Sider »Appendix« til disse analytiske Tabeller, og endelig 160 Sider »Kompendium af den officielle Statistiks Hoveddata for Aarene fra 1861 indtil nu«. Det bliver tilsammen omtrent 1400 Sider, — et ganske net Omfang for et Résumé. Dette Omfang er det, der først falder i Øjnene, naar man stiller det italienske Bureaus Aarbog ved Siden ad andre Landes statistiske »Aarbøger«, »Sammendrag« eller »Abstracts«. Men den italienske »Aarbog« udmærker sig ingenlunde alene ved sin udførlige Behandling af de enkelte Emner; den udmærker sig ogsaa ved, at den har faat en saa overordentlig stor Mængde Emner med, som savnes i de fleste andre Landes officielle statistiske Résumés. Den indeholder heller ikke alene Tabeller; den har desuden en udførlig forklarende Text; den giver ogsaa fyldestgørende Oplysning om Kilderne. Den bekræfter helt igennem, hvad alle Fagmænd véd, at det italienske statistiske Centralbureau er et Bureau af første Rang.

Nogle faa spredte Notitser uddrager vi af dette indholdsrige Værk:

Kongeriget Italiens Oprindelse.

Kongeriget Italien, der proklameredes den 17de Marts 1861, opstod ved den successive Annexion til Kongeriget Sardinien *) — hvis Befolkning i 1861 var 4,4 Mill. Indb. — af følgende gamle Stater og Distrikter:

Ved Züricher-Traktaten af 10de November 1859 erhvervedes Lombardiet med 2,8 Mill. Indb. Dertil kom efter forskellige Plebisciter i Marts, Oktober og November 1860: Emilien, bestaaende af Hertugdømmet Parma, 0,5 Mill., Hertugdømmet Modena, 0,6 Mill., samt Provinserne Bologna, Ferrara, Forlì og Ravenna, tidligere Dele af af Kirkestaten, 1 Mill.; — Storhertugdømmet Toscana, 1,8 Mill.; — Kongeriget Begge Sicilierne, 9,2 Mill.; — Territoriet Benevento og Territoriet Pontecorvo, tidligere Dele af Kirkestaten, 0,03 Mill.; — Marken, tidligere Del af Kirkestaten, 0,9 Mill.; — og Umbrien, tidligere Del af Kirkestaten, 0,5 Mill.

Alle disse Stater og Distrikter lagte til Kongeriget Sardinien gav da Kongeriget Italien en samlet Folkemængde af 21,8 Mill. Indb. ifølge Folketællingen af 31te Decbr. 1861. Dertil kom imidlertid i 1866 Venedig, med 2,4 Mill., samt nogle tidligere lombardiske Distrikter, 0,16 Mill., der indtil da var forblevne i Østrigs Besiddelse. Endelig føjedes dertil ifølge Plebiscit af 2den Oktober 1870 den resterende Del af Kirkestaten, 3: den nuværende Provins Rom, med 0,8 Mill. Ved den derefter følgende Folketælling, den 31te Decbr. 1871, taltes der da i det saaledes sammensatte Kongerige Italien 26,8 Mill. Indb. paa 287,000 Kvadrat-Kilometer.

Italiens nuværende Størrelse og Folkemængde.

Siden 1870 har ingen Annexioner fundet Sted, og Italiens Størrelse er altsaa nu som dengang ca. 287,000

*) Paa den anden Side havde Sardinien ved Turiner-Trakten af 24de Marts 1860 maattet aftræde til Frankrig: Savoyen med 543,000 og Nizza med 122,000 Indb.

Kvadrat-Kilometer eller noget over 5000 Kvadratmil. Dette Tal af 287,000 Kv.-Kilom. er noget mindre end det Tal, man tidligere plejede at angive for Italiens Areal: men, som det udførligt forklares i Aarbogen, ved nyere Opmaalinger er de tidligere noget for høje Angivelser blevne korrigerede. Derimod stiger Folkemængden naturligvis stadigt: den var ifølge Tællingen af 31te Decbr. 1881 $28\frac{1}{2}$ Mill. Indb. Altsaa staar Italien, naar Talen er om Arealets Størrelse, tilbage for 8 europæiske Stater (Rusland, Østrig-Ungarn, Tyskland, Frankrig, Spanien, Sverig, Storbritanien-Irland og Norge), men naar Talen er om Folkemængdens Størrelse, kun for 5 (de 8 nysnævnte ÷ Spanien, Sverig og Norge).

Efter Undersøgelser, der foretoges i 1886, viser det sig, at over en Fjerdedel af Rigets Befolkning (nemlig 7,4 Mill. eller 26 pCt.) boede paa Steder, der laa mellem 0 og 50 Meter over Havet; godt 10 pCt., ca. 3 Mill., boede i en Højde af 50—100 Meter over Havet; næsten lige saa mange boede 100—150 Meter over Havet . . . og i den respektable Højde af mere end 1900 Meter over Havfladen boede 988 Personer.

Om Kystlinjens Udstrækning, om Højdeforhold, Floder og Indsøer og endnu flere topografiske Forhold giver Aarbogen Oplysning.

Det Folketal, der konstateredes ved Tællingen i 1881, var næsten lige delt mellem Mand- og Kvindekøn, kun en lille Overvægt for det førstnævnte Køn, nemlig af 1000 Individuer 501 mandlige og 499 kvindelige.

I de 25 Aar 1861—85 var det højeste Fødselstal 39 for 1000 Levende, det laveste 34; men i de fleste Aar var det omtrent 37. Det højeste Dødelighedstal var i de samme Aar 34 (i 1867), det laveste $26\frac{1}{2}$ (i 1884 og 1885) af 1000 Levende; i Halvfjerdserne og Firserne har det holdt sig mellem 26 og 30, saavidt skønnes kan snarest med nedadgaaende Tendens. Den aarlige Befolkningstilvæxt var fra 1871—81 $6,2$ pM.

I hele Italien lever der paa hver Kvadrat-Kilometer

gennemsnitligt omtr. 100 Mennesker. Men i de fire nordlige Landsdele («Compartimenti») er Befolkningstætheden betydeligt større: i Piemont lever 3,₁ Mill. Mennesker paa knap 30,000 Kvadrat-Kilometer, i Ligurien 0,₉ Mill. paa 5400 Kv.-K., i Lombardiet 3,₇ Mill. paa 24,000 Kv.-K. og i Venetien 2,₈ Mill. paa 24,000 Kv.-K. Gaar vi til Mellemitalien, saa har Emilia vel 2,₂ Mill. paa 21,000 Kv.-K., hvilket giver lidt over Gennemsnitstæthed; men Umbrien har kun 0,₆ Mill. paa 9500 Kv.-K., Marken knap 1 Mill. paa 9800 Kv.-K., Toscana 2,₂ Mill. paa 24,000 Kv.-K. og Rom 0,₉ Mill. paa 12,000 Kv.-K., — altsaa under Gennemsnitstæthed i disse fire Landsdele. I Syditalien har Abruzzerne 1,₃ Mill. paa 17,000 Kv.-K., Campanien 2,₉ Mill. paa 16 à 17,000 Kv.-K., Apulien 1,₆ Mill. paa 21,000 Kv.-K., Basilicata 0,₅ Mill. paa 10,000 Kv.-K. og Calabrien 1,₃ Mill. paa 15,000 Kv.-K.; — altsaa har Campanien (Neapel!) nok betydeligt mere end Gennemsnitstæthed; men de fire andre syditalienske Landsdele har betydeligt mindre, især Basilicata. Endelig har Sicilien med tilhørende Smaaøer paa det Nærmeste 3 Mill. paa 25 à 26,000 Kv.-K., hvilket er noget mere end Gennemsnitstæthed; men Sardinien med Smaaøer har kun 0,₇ Mill. paa 24,000 Kv.-K., hvilket kun giver 28 Mennesker paa hver Kv.-K.

De folkerigeste Landsdele er altsaa: Lombardiet, Piemont, Sicilien, Campanien og Venetien — hver med lidt under eller noget over 3 Mill. Mennesker; de folkefattigste er Sardinien, Umbrien og Basilicata, — hver med kun noget over $\frac{1}{2}$ Mill. Indb. Det største er Piemont med henved 30,000 Kv.-K., dernæst Lombardiet, Venetien, Toscana, Sicilien og Sardinien, — hver med 24 à 26,000 Kv.-K.; omvendt har Umbrien og Marken ikke engang 10,000 og Ligurien endog kun 5400 Kv.-K. Mellem disse Yderpunkter rangere de andre. Men det lille Ligurien — med en enkelt stor By — har den største relative Befolkning; det store Lombardi — med Rigets næststørste By — slutter sig nær dertil og ligesaa højt staar Campanien med

Rigets største By. Kontrasten til disse tætbefolkede Egne danner Sardinien, hvor Befolkningstætheden omtrent er lige saa ringe som i et jydsk Hedeamt. —

Efter at Aarbogen har meddelt en Mængde klimatologiske Oplysninger, gaar den over til en udførlig Fremstilling af Sundhedsstatistiken. Vi indskrænker os til at hidsætte en Notits om

Koleraen.

I Tidsrummet 1835—86 hjemsøgte Italien i 19 Aar af Kolera. Men indfinder den sig saaledes ret hyppigt, saa viser den sig dog oftest kun i en mindre Del af Landet og medfører kun faa Dødsfald. Blandt de slemme Aar anfører vi følgende: I 1854 optraadte Koleraen i 1312 italienske Kommuner*) med henved 8 Mill. Indb., i 1855 endog i 3018 med 13 Mill. Indb., — altsaa i en meget betydelig Del af Riget. Hvormange der døde i disse to Aar, vides ikke; — man véd kun, at i 1854 døde i 437 af de angrebne Kommuner med 3,2 Mill. Indb. lidt over 35,000 Personer, og i 1855 døde i 1007 af de angrebne Kommuner med 5,4 Mill. Indb. 84,000 Personer. Hvis nu Kolera-Dødeligheden i de andre angrebne Kommuner har været lige saa stor, har Koleraen i 1854 ialt bortrevet omtrent 80,000, i 1855 endog 200,000 Personer, — hvilket jo vilde være et ganske overordentligt Mandefald. I 1865 var 187 Kommuner angrebne, — og næsten 13,000 Personer døde; i 1866 angrebes 560 Kommuner, — og næsten 20,000 døde; i 1867 angrebes endog 2143 Kommuner (omtrent en Fjerdedel af samtlige Rigets Kommuner), og 128,000 Personer døde. Efter disse slemme Aar fulgte nogen Bedring, indtil det atter blev galt i 1884 og 1885. I 1884 var 858 Kommuner angrebne, spredte ligefra Alperne og ned til Neapel; — det var dog kun det sidstnævnte Sted, at Epidemien rasede med større Kraft: i alle

*) Den 31te Decbr. 1886 omfattede Italien ialt 8257 Kommuner; tidligere var Tallet paa Kommuner noget større.

858 angrebne Kommuner noteredes 27,000 Koleratilfælde, hvoraf lidt over Halvdelen (14,300) medførte Døden; men alene paa Provinsen Neapels 54 angrebne Kommuner faldt betydeligt over Halvdelen af Tilfældene, nemlig næsten 16,000, og ligeledes betydeligt over Halvdelen af Dødsfaldene, nemlig 8000. Et ret alvorligt Smæk fik dog ogsaa Genua i dette Aar. — I det næste Aar, 1885, var Epidemien betydeligt mildnet: kun 152 Kommuner angrebes, spredte over en Mængde Provinser, fra de nordligste til de sydligste; men det var dog et enkelt Sted, Palermo, som Stødet var koncentreret imod: af 6400 Koleratilfælde i 1885 faldt godt og vel 5500 paa Palermo, og af de ca. 3500 Koleradødsfald i dette Aar maatte Palermo bære paa det Nærmeste de 3000. —

Aarbogen underkaster derefter Undervisnings- og Oplysnings-Statistikken en meget indgaaende Behandling. Vi anfører eksempelvis Tallet paa

»Analfabeti.«

Den Brøk af Befolkningen, der ikke kan læse, er i Italien overordenlig stor; — ikke mindre end to Tredjedele af Italiens Befolkning er ude af Stand til at læse. Dog er her en kendelig Fremgang:

i 1861 kunde	78 pCt.	ikke læse,			
- 1871	— 73	—	—	—	—
- 1881	— 67	—	—	—	—

Værst staar det naturligvis til med Kvinderne: 74 pCt. af dem var i 1881 blottet for Læsefærdighed; de mandlige »Analfabeti« udgjorde dog kun 61 pCt.

Ser man bort fra Individerne under 12 Aar, af hvilke selvfølgelig en meget stor Del endnu ikke har opnaaet Læsefærdighed, og fra Individerne over 20 Aar, af hvilke kun forholdsvis faa senere vil erhverve den endnu ikke erhvervede boglige Færdighed, faas følgende Forholdstal: Af Individder i Alderen mellem 12 og 20 Aar var

i 1861	71 pCt.	Analfabeti,
- 1871	64	— —
- 1881	54	— —

Dette er dog en ganske betydelig Fremgang. Rigtigheden af de gennem Folketællingerne erholdte Oplysninger om Befolkningens Læse-Færdighed eller Ikke-Færdighed bestyrkes paa forskellig Maade, f. Ex. ved de Oplysninger, der haves om, hvorvidt Personer, der indgaar Ægteskab, kan læse og underskrive Ægteskabsdokumentet. 69 à 70 pCt. af disse Personer manglede i Slutningen af Tresserne denne Færdighed; men i Halvfjerdserne og Firserne forbedredes Forholdet stadigt, og i 1885 var Forholdstallet sunket til 55 pCt.

Af Befolkningen paa over 6 Aar var i 1881 62 pCt. Analfabeti — i hele Riget. Men Rigets nordlige Provinser havde gunstigere, dets sydlige langt ugunstigere Forhold. I Piemont manglede saaledes kun 32 pCt. af Befolkningen paa over 6 Aar Læsefærdighed, — i Calabrien derimod 85 pCt., paa Sicilien 81 pCt., i Apulien 80 pCt., paa Sardinien 80 pCt. osv.

Af 100 Kvinder, der i 1884 indgik Ægteskab, var 67 ude af Stand til at underskrive Ægteskabsdokumentet, medens af 100 Mænd knap 45 manglede denne Færdighed. Saa stor var Forskellen mellem de to Køn i hele Riget; men i Calabrien var endog 94 pCt. af de Kvinder, der indgik Ægteskab, Analfabeti; af Mændene 73 pCt. Og i det øvrige Sydditalien var Forholdene ikke stort bedre. Derimod var der af »Analfabeti« blandt Personer, der indgik Ægteskab i Piemont, blandt Kvinderne dog kun 25 pCt. og blandt Mændene endog knap 14 pCt. Men Piemont er ogsaa afgjort den bedst stillede Provins i Undervisnings-Forhold.

Deler man Befolkningen i 5-Aars-Klasser, viser det sig, at f. Ex. af Befolkningen i 15—20 Aars Alderen er ca. 55 pCt. Analfabeti. Fra 10—15 Aar er Forholdet lidt gunstigere; fra 20—25 Aar og fra 25—30 Aar er det omtrent det samme; men allerede fra 30 Aars Alderen gaar

det atter nedad Bakke: fra 30—35 Aar er 61 pCt., fra 35—40 Aar 61 $\frac{1}{3}$ pCt., fra 40—45 Aar endog over 66 pCt. Analfabeti; og i den højere Alder bliver Forholdet endnu værre.

Universiteter.

Italien har ialt 21 Universiteter, hvoraf 17 »università governative« og 4 saakaldte »fri Universiteter«, der oprettholdes af de Provinser og Kommuner, hvor de har deres Sæde, men som skal rette sig efter Statens Forskrifter med Hensyn til Undervisningen. Det ældste Universitet er det i Bologna, der antages at skrive sig omtrent fra Aar 1200; fra det 13de Aarhundrede daterer endvidere Universiteterne i Padua 1222 (?), i Neapel, 1224, i Genua, 1243, i Macerata, 1290, i Siena og det fri Universitet i Perugia, 1276. Universitetet i Pavia er fra Aar 1300, det i Rom fra 1303, det i Pisa fra 1338, og det fri Universitet i Ferrara fra 1391. Over Halvdelen (nemlig 11) af de bestaaende italienske Universiteter har altsaa den ærværdige Alder af fra ca. 500 til ca. 700 Aar. Blandt de øvrige Universiteter er det i Turin fra Aar 1404, det i Catania fra 1434, det i Parma fra 1512, det i Messina fra 1549, det i Urbino (frit) fra 1564, det i Cagliari fra 1626, det i Sassari fra 1677, det i Modena fra 1678, det i Camerino (frit) fra 1727 og det i Palermo fra 1805.

Ved disse 21 Universiteter fandtes i 1883—84 ialt 2063 Lærere (fraregnet Privatdocenter, men medregnet alle officielt ansatte Lærere); Tallet paa Studerende var 13 à 14,000. De mest besøgte Universiteter var: det i Neapel — ca. 3700 Studenter og 337 Lærere —, det i Turin — ca. 2100 Studenter, 251 Lærere —, det i Rom — ca. 1100 Studerende, 149 Lærere —, det i Bologna — ca. 1000 Studenter, 134 Lærere. Derefter følger Universiteterne i Padua, Pavia, Palermo, Genua og Pisa (disse Universiteter fra 600 indtil ca. 1000 Studenter, fra 80 til 130 Lærere). Ved de øvrige Stats-Universiteter varierer Studenter-Tallet mellem ca 100 og lidt over 300, Lærer-

Tallet mellem 14 og 80. Endnu mindre er de fri Universiteter: intet af dem havde i 1883—84 100 Studenter; det mindste, det i Ferrara, endog kun 29 Studenter med 23 Lærere.

Over 6000 (altsaa næsten Halvdelen) af de Studerende studerede Medicin og Kirurgi (derunder Dyr lægevidenskab og Farmaci), over 5000 Jura, ca. 1600 Mathematik og Naturvidenskaber; til det filosofiske Fakultet blev der saaledes kun 4 à 500 Studerende. Det filosofiske Fakultet synes helt at mangle ved flere af de 21 Universiteter; ved et Par Stykker tillige det matematisk-naturvidenskabelige; ja 1 Universitet (det lille Universitet i Macerata) havde i 1883—84 endog kun juridiske Studenter. Som de ovenanførte Tal udviser, har de medicinske og de juridiske Studenter en aldeles afgjort Overvægt. Men foruden de ca. 1600 Studenter ved Universiteternes matematisk-naturvidenskabelige Fakulteter, fandtes ca. 1000 Studerende ved særlige Ingeniør-Skoler, polytekniske Lærestalter o. lign. Desuden bestaar der enkelte Højskoler for Dyr læger, endel specielle Højskoler osv.

Pressen.

I 1836 udkom der i de Stater, der udgør det nuværende Kongerige Italien, 185 Dagblade og Tidsskrifter; — den 31te Decbr. 1885 derimod 1459, eller otte Gange saa mange. Befolkningen er jo voxet, fra 22 til 30 Millioner, og tages der Hensyn dertil, viser det sig, at i 1835 var der for hvert Blad eller Tidsskrift næsten 119,000 Beboere, i 1885 derimod kun lidt over 20,000; i Forhold til Befolkningen er Bladtallet saaledes næsten steget til det Sexdobbelte i de halvtredsindstyve Aar. Italien er delt i 8257 Kommuner; men de 1459 Blade og Tidsskrifter, der udkommer, udkommer kun i 237 Kommuner; de Kommuner, der mangler større Byer, og hvis Befolkning, altsaa væsentligt Landbefolkning, staar langt tilbage i Læsefærdighed, mangler selvfølgelig ogsaa en periodisk Presse. 1405 Blade skrives udelukkende paa Italiensk; Resten skrives i en italiensk Dialekt eller paa Fransk eller paa Engelsk

eller paa Latin eller baade paa Italiensk og paa et fremmed Sprog eller Dialekt.

Ikke-Katholiker.

Som bekendt er Trosenheden forholdsvis meget stor i Italien: ligeoverfor omtrent 29 Millioner Katholiker staar kun omtrent 100,000 Ikke-Katholiker, hvoraf ca. 62,000 Protestanter og ca. 38,000 Jøder. — Der er Egne i Italien, hvor der saa godt som ikke findes en eneste Jøde (og for den Sags Skyld heller ingen Protestanter); det gælder f. Ex. om de neapolitanske Provinser og om Øerne. De fleste Jøder i Italien findes i Norditalien; dog findes der ogsaa endel i Rom og Toscana. — Blandt Protestanterne er der 22,000 Valdenser (i Valdenser-Dalene i Piemont), endvidere: 10,000 protestantiske Italienerne af forskellige Kirker, 22,000 protestantiske Udlændinge med fast Bolig i Italien og ca. 8000 protestantiske Udlændinge paa Gennemrejse. Regner man disse ca. 30,000 Udlændinge fra, bliver Trosenheden blandt Italienerne saa meget mere udpræget; men selv om man regner 100,000 Ikke-Katholiker ialt, er det dog kun $3\frac{1}{2}$ pro Mille af hele Befolkningen. I Danmark, hvor Trosenheden dog ogsaa er forholdsvis stor, er der dog altid 9 pro Mille Ikke-Lutheraner.

A. P.-St.